

Maandag 12 juli 2010

Persmededeling eerste dag Informele Raad EU-ministers Leefmilieu

---

Geachte dames en heren van de pers,

Op dit moment hebben we de eerste dag van de Informele Raad Leefmilieu zo goed als achter de rug. België heeft van deze gelegenheid gebruik gemaakt om het thema 'duurzaam materialenbeheer' op Europees niveau aan te brengen.

Wat is 'duurzaam materialenbeheer'?

'Duurzaam materialenbeheer' is een aanpak waarbij we een beleid ontwikkelen dat zich richt op de hele levenscyclus van producten. Deze cyclus start bij de ontginning of winning van grondstoffen. Die worden dan verwerkt tot half afgewerkte en afgewerkte producten. Deze worden vermarkt via distributiekanaal en aangekocht door consumenten die ze gebruiken en vroeg of laat afdanken. De zo ontstane afvalstoffen kunnen eventueel opnieuw ingezet worden door hergebruik of recyclage in een volgende toepassing. Uiteindelijk komt een materiaal in een of andere vorm terug in de natuur via storten of via gasvormige emissies (na verbranding). Deze hele cyclus noemen we de levenscyclus van een materiaal.

Voordelen

Een levenscyclusaanpak biedt belangrijke voordelen. Het heeft immers geen zin om bijvoorbeeld een uitgebreide infrastructuur op te bouwen voor inzameling en recyclage van afvalstoffen als producten niet recycleerbaar worden gemaakt. En het heeft geen zin om milieuvriendelijke producten op de markt te brengen als de consument ze op een onverantwoorde wijze gebruikt. Met andere woorden, we kunnen pas vooruitgang boeken als de verschillende schakels in de keten optimaal samenwerken om te komen

tot een duurzame kringlooeconomie. Het is de ontwikkeling van een dergelijk beleid dat we benoemen met de term “duurzaam materialenbeleid”.

Resource efficient

Tijdens de Informele Raad Leefmilieu in Gent buigen de Leefmilieu ministers van de 27 EU-lidstaten zich over de vraag welke stappen de Europese Unie moet nemen om te komen tot een duurzaam materialenbeleid. Dit duurzaam materialenbeleid moet de opstap vormen naar een “resource efficient” of “materiaalefficiënt” Europa, één van de centrale doelstellingen in de EU 2020 strategie.

Deze materiaalefficiëntie hebben we absoluut nodig. Grondstoffen worden alsmaar schaarser door sterk opkomende groei-economieën en toenemende consumptie, maar ook de manier waarop we met materialen omspringen (of het nu grondstoffen, producten of afvalstoffen zijn) ligt aan de basis van heel wat milieuproblemen. Met andere woorden, efficiënt omspringen met materialen maakt onze bedrijven niet alleen competitiever en minder afhankelijk van import van buiten Europa, het zorgt er ook voor dat we met zijn allen minder energie verbruiken (en dus minder het klimaat opwarmen), minder lucht en water vervuilen, minder afval produceren, minder beslag leggen op kostbare ruimte voor het telen van gewassen, minder gezondheidsrisico's veroorzaken en de ecosystemen minder onder druk zetten.

Enkele concrete voorbeelden van hoe acuut de nood is:

- We zijn in de EU met 7.7 procent van de wereldbevolking verantwoordelijk voor 16 procent van de wereldwijde milieu-impact. Omdat Europa meer natuurlijke grondstoffen gebruikt dan we hebben, worden we afhankelijker van hulpbronnen van buiten de EU.
- Onlangs publiceerde de Europese Commissie een rapport waaruit blijkt dat er zich op relatief korte termijn ernstige tekorten kunnen voordoen voor 14 zogenaamde

“kritische” minerale grondstoffen¹ die gebruikt worden in hoogtechnologische toepassingen zoals gsm’s, zonnepanelen, batterijen en optische vezels.

Duurzaam materialenbeheer gaat een stap verder dan de klassieke vormen van afvalpreventie en afvalverwerking. We zien afvalstoffen niet langer als dingen waar we vanaf moeten geraken met zo weinig mogelijk schade voor het milieu. Afvalstoffen zijn in de eerste plaats symptomen van onaangepaste productie- en consumptieprocessen die we moeten aanpassen om zo weinig mogelijk afvalstoffen over te houden. En wat er wel nog vrijkomt aan reststromen moeten we gebruiken als grondstoffen voor andere productieprocessen. Of we moeten er op zijn minst voor zorgen dat die geen schadelijke stoffen bevatten zodat ze zonder problemen terug aan de natuur kunnen worden gegeven.. Dit cradle-to-cradle principe vormt één van de pijlers van een duurzaam materialenbeheer.

Beleidsvoorstellen

Tijdens de Informele Raad heb ik namens België een aantal concrete beleidsvoorstellen gelanceerd waarover ik met de collega-ministers, Europees Leefmilieucommissaris Potočnik en vertegenwoordigers van het Europees Parlement van gedachten heb gewisseld. Deze voorstellen moeten ons brengen tot meer integratie en samenwerking, meer innovatie en meer visie.

- Onder het luik ‘integratie en samenwerking’ heb ik gepleit voor **een omslag van een end-of-the-pipe-beleid naar een levenscyclusaanpak**. Er is o.m. gewezen op de mogelijke tegenstellingen tussen een klimaatbeleid dat gericht is op het halen van bijvoorbeeld groenestroomdoelstellingen en een recyclagebeleid dat gericht is op het zoveel mogelijk gebruiken van afvalstoffen als grondstof in plaats van

---

¹ De volgende minerale grondstoffen worden als kritisch beschouwd: Antimoon, Beryllium, Kobalt, Fluorspar, Gallium, Germanium, Grafiet, Indium, Magnesium, Niobium, Platina Groep Metalen, zeldzame

als energiebron. We moeten afvalstoffen, en materialen in het algemeen, zo slim mogelijk inzetten. Dit wil zeggen dat we moeten bekijken waar de meeste milieuwinsten te halen zijn. We moeten bijvoorbeeld vermijden dat materialen worden verbrand voor energierecuperatie om zo CO₂-uitstoot te verminderen, terwijl er nog bruikbare grondstoffen in zitten voor andere toepassingen waar onrechtstreeks misschien meer CO₂ mee kan worden uitgespaard. Want de ontginning en de verwerking van nieuwe grondstoffen vergt ook energie. Met een ver doorgedreven beleid van afvalsortering zoals we dat in België kennen, kan je dit helpen te voorkomen. Op vele andere plaatsen in Europa is dit nog niet het geval. Wil je materialen op een slimme manier inzetten, dan moet je dus het beleid in een breder geheel durven te plaatsen. Dit zal meer samenwerking vereisen tussen diverse beleidsdomeinen zoals milieu, energie, landbouw, transport, industrie, klimaat, innovatie, onderwijs en economie. Want de verantwoordelijkheid om duurzamer om te gaan met materialen, dragen we samen.

- Het idee is ook geopperd om **een systeem uit te werken van verhandelbare recyclagecertificaten**, naar analogie van de groenestroomcertificaten. Daarmee kunnen producenten financieel gestimuleerd worden om recycleerbare producten op de markt te brengen of gerecycleerde materialen aan te wenden. Afvalstoffenproducenten en afvalinzamelaars worden gestimuleerd om afvalstoffen gescheiden aan te bieden of in te zamelen voor recyclage. Zo kan het uitsparen van CO₂ door meer recyclage ook financieel beloond worden.
- Ik heb ook gepleit voor **een sterkere rol van de Europese Commissie in het op gang brengen van samenwerking tussen lidstaten die lasten op arbeid willen verplaatsen naar lasten op hulpbronnengebruik**, om zo te komen tot een

sterker Europees kader voor een groene fiscaliteit. Willen we dit aanpakken, dan moeten we dit immers kunnen doen in een breder Europees verband.

- Ik heb ook een lans gebroken voor meer innovatie. We hebben niet alleen nood aan technologische innovatie die is gericht op het verbeteren van een specifiek productieproces. Er is ook nood aan **systeminnovatie waarbij de verschillende schakels in een kringloop zich beter op elkaar afstemmen**. Door je bijvoorbeeld te concentreren op de dienst die consumenten vragen in plaats van op het product, kan je tot innovatieve oplossingen komen. Als producenten eigenaar blijven van de producten die ze aanbieden om diensten te vervullen, zullen ze misschien meer aandacht hebben voor de milieuvriendelijkheid van die producten over hun hele levensduur. Of zullen ze misschien tot radicaal nieuwe oplossingen komen die een fikse milieuwinst opleveren. Een mooi voorbeeld hoe dit nu reeds toegepast wordt zijn kopieermachines: de producent blijft eigenaar van het apparaat en de gebruiker betaalt per kopie. De eigenaar zorgt voor onderhoud, herstel en recyclage van het toestel op het einde van de levensduur. We moeten ook meer samenwerking op gang brengen tussen verschillende bedrijven. Bedrijf X produceert misschien een reststroom waar hij probeert vanaf te geraken door die op een laagwaardige manier te verwerken, terwijl een ander bedrijf Y deze reststroom, mits een paar aanpassingen, juist zeer goed kan gebruiken. Alleen slagen ze er nu niet in elkaar te vinden. Europa moet ten slotte in zijn subsidieprogramma's meer middelen vrijmaken om materiaalefficiëntie aan te moedigen. Dat kan door creatieve nieuwe benaderingen die in de beginfase een zeker risico met zich meebrengen, mogelijk te maken.

Straks krijgen de ministers van Leefmilieu nog de kans om een aantal sprekende voorbeelden uit de praktijk van naderbij te bekijken in de postersessie die speciaal voor

deze gelegenheid werd uitgebouwd en die ook voor het grote publiek te bezichtigen is in het NTGent.

Morgen buigen we ons nog over de meer concrete acties die nodig zijn op Europees niveau om duurzaam materialenbeheer de wind in de zeilen te geven.

Dan zal ik nog het belang benadrukken van een uitdagende visie voor een Europa dat duurzaam met zijn materialen omspringt. We moeten binnen Europa op de lange termijn durven denken. Hoe zal ons materiaalgebruik georganiseerd zijn over 30 jaar? Hoe moet de manier van produceren en consumeren veranderd zijn? Dit zijn zaken die ons allemaal aanbelangen. Deze visie moet dan ook worden uitgewerkt, niet alleen binnen de overheid, maar samen met de bedrijfswereld, met de burgers, met de kennisinstellingen en de ngo's. Het gaat hier immers om een maatschappelijke uitdaging van formaat. Daarbij moeten we voorlopers en vrijdenkers rond de tafel krijgen die korte termijnbelangen overstijgen en uitdagende voorstellen en scenario's formuleren. Eens zo'n visie is vastgelegd, kan een roadmap voor meer materiaalefficiëntie worden ontwikkeld die zich meer richt op wat op korte termijn moet worden gerealiseerd. **Ik zal voorstellen dat Europa werk maakt van de oprichting van een dergelijk breed en visionair overlegplatform.**

Deze Informele Raad is slechts een eerste stap. Duurzaam materialenbeheer loopt als een rode draad door het Belgische EU-voorzitterschap. Ik ben benieuwd welke voorstellen andere lidstaten oppikken om er concreet aan verder te werken.

Maar nu geef ik graag het woord aan de heer Janez Potočnik, Europees Commissaris voor Leefmilieu.

Joke Schauvliege

Voorzitter IR Leefmilieu